

Reference

1. Ethics of business communication / [Т. Hrytsenko, N. Chupryk, L. Anokhina. Center of Educational Literature. S. Hrytsenko, T. Ishchenko, etc.], 2019. – 344 p. [in Ukrainian]
2. The Ukrainian world in scientific paradigms: Collection of scientific works of the Kharkiv National Pedagogical Institute H.S. Skovoroda University. — Kharkiv: HIFT, 2017. — Vol. 4. — 130, [2] p. — Retrieved from: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3408/1/Чернушенко> [in Ukrainian]
3. Rules of ethical behavior of police officers: order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated November 9, 2016 No. 1179. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> (date of access: 26.07.2022). [in Ukrainian]

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ»

Сльнікова Н.І.

старша викладачка кафедри українознавства факультету № 2
Харківський національний університет внутрішніх справ

Вищі навчальні заклади мають постійно вдосконалювати підготовку фахівців, які повинні володіти не лише загальнопрофесійними, а й мовними, мовленнєвими, комунікативними та культурологічними компетенціями, необхідними майбутньому спеціалісту як складові соціалізації.

Успішне формування мовної компетенції, тобто вміння застосовувати українську мову для своєї професійної діяльності на сьогодні є вкрай актуальним у сфері мовної освіти, оскільки сприяє глибшому засвоєнню курсантами професійних дисциплін. Однак, перш ніж досліджувати специфіку формування мовної компетенції у майбутніх правоохоронців, варто проаналізувати сам термін «мовна компетенція».

Компетенція та компетентність базують компетентнісний підхід у викладанні української мови професійного спрямування майбутнім правоохоронцям. Компетенція узагальнює знання, уміння та навички, що ефективно застосовуються на практиці, натомість компетентність визначає особистий досвід вдалого застосування конкретної компетенції. При підготовці курсантів варто розмежовувати мовну, мовленнєву та комунікативну компетенції, які формують загальні та спеціальні програмні компетентності.

Уперше термін «мовна компетенція» запропонував зарубіжний дослідник Н. Хомський у середині ХХ ст., інтерпретуючи мовну компетенцію як «ідеальне знання мовця-слухача про свою мову», основу якої становлять природні знання основних мовознавчих універсалій і здатність особи довершувати свою граматику – правила відтворень речень, що уловлюються в мовному оточенні [2]. Як зауважує Н. Лопатинська, мовну компетенцію варто розглядати крізь призму «засвоєння, усвідомлення мовних норм, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в професійній діяльності» [1].

Мовна компетенція охоплює знання фонетичних, лексичних, граматичних і текстуальних моделі мовної системи та вміння застосовувати їх під час комунікації. Слід підкреслити, що мовна компетенція не обмежується лише знаннями граматичних і синтаксичних правил, а й вимагає досконалого володіння навичок і здібностей: активація словникового запасу, акомодация до мовних, культурних, професійних норм на платформі інтерактивної комунікації.

Потенційно важливою у формуванні мовної компетенції майбутніх правоохоронців є дисципліна «Українська мова професійного спрямування». Грамотно писати, укладати ділову документацію відповідно до норм стилістики та ділового етикету, вправно висловлювати власні думки під час ділового спілкування – неминуча потреба сьогодення. Крім того,

правознавча діяльність прямо залежить від розуміння багатьох мовних сторін і від уміння їх застосовувати, а отже, підвищується значущість дисципліни «Українська мова професійного спрямування» для професійної підготовки майбутніх правоохоронців.

Метою цієї навчальної дисципліни є формування комплексу комунікативних умінь і навичок у галузі професійно орієнтованої культури писемного мовлення для практичного використання в роботі при створенні та оформленні ділової документації, а також формування універсальних та загальнопрофесійних компетенцій, передбачених державним освітнім стандартом вищої освіти. Ефективність формування мовної компетенції на заняттях з української мови професійного спрямування передусім зумовлено спрямованістю на розвиток мови.

Юридична мова – складна функціонально-стильова система, якій важливі і монолог, і діалог, і полілог; однаково значущі й усна, і письмова форми мови; принципова необхідна відповідність нормам літературної мови та застосування ресурсів різних стилів мовлення.

Безсумнівно, формування у майбутніх правоохоронців мовної компетенції потребує величезної роботи, якщо враховувати, що мова переважної більшості вступників не завжди відповідає нормам сучасної української літературної мови, зумовлене недостатнім рівнем знань, що призводить до орфографічних і пунктуаційних помилок у письмовій мові, до порушень мовних норм в усному мовленні, до граматичних і лексичних помилок. Усні та письмові тексти вільно створюються лише у стандартних ситуаціях, регламентованих інструкціями, наприклад, структурою власного висловлення на ЗНО з української мови; культурні, історичні та наукові явища та події усвідомлені лише на рівні окремих значущих фактів чи подій. Усе це ускладнює вміння вільно мислити, не запозичаючи чужі ідеї а бо видаючи їх за свої.

Дисципліна «Українська мова професійного спрямування» зумовлює вироблення у майбутніх правоохоронців навичок

самостійного, свідомого вибору й організації мовних засобів, які у конкретній ситуації комунікації за дотримання сучасних мовних норм та етики спілкування дозволяють забезпечити найбільший ефект у досягненні поставлених комунікативних завдань: опанування запасів ресурсів української мови; формування вмінь добору мовних засобів для оптимальної професійної комунікації; ґрунтовне засвоєння норм сучасної української літературної мови; формування навичок пошуково-аналітичної роботи з довідковими виданнями, навичок грамотного письмового й усного мовлення; вивчення особливостей функціональних стилів і жанрів, необхідних для правової комунікації; вивчення особливостей створення тексту публічного виступу у різних сферах юридичної комунікації; укладання документів відповідно до сучасних вимог документообігу.

Традиційно професійно орієнтований підхід до формування мовної компетенції здійснюється на матеріалі текстів за профілем майбутніх правоохоронців. Під час роботи над текстом відбувається багатоаспектне навчання мови спеціальності: вивчення термінологічної лексики, опанування граматичних конструкцій наукового стилю мовлення тощо. Важливим є правильний добір навчального матеріалу, зумовлений професійною спрямованістю. Урахування специфіки профільних спеціальностей доцільно проводити за такими напрямками: робота з юридичними текстами, вивчення спеціальних тем для розвитку усного мовлення, розроблення методичних посібників для розвитку граматичного та лексичного рівнів мовної компетенції курсантів. Виняткову увагу варто приділяти орфографії професійних термінів, правильному застосуванню номенклатурних назв органів, установ і посад, а також особливостям синтаксичних конструкцій, недоречності вживання емоційно забарвленої лексики.

Таким чином, професійно орієнтований підхід до формування мовної компетенції майбутніх правоохоронців має вправно поєднувати пізнання української юридичного

спрямування з формуванням і розвитком власне української мови. Вироблена мовна компетенція майбутніх правників сприятиме розвитку їхнього почуття власної гідності, зокрема формуванню позитивного вигляду співробітника правоохоронних органів.

Література

1. Лопатинська Н.А. Мовна, мовленнєва та комунікативна компетенції у студентів вищих навчальних закладів як складники фахової культури майбутнього корекційного педагога. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): Збірник наукових праць. 2015. Випуск 5. С. 187-197.

2. Хомский Н. Язык и мышление. Перевод с англ. Б. Ю. Городецкого. М. : Изд-во МГУ, 1972. 123 с.

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНА КОМУНІКАЦІЯ ПОЛЩЕЙСЬКИХ

Каравасва Т.Л.

доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
ОНУ імені І.І. Мечникова

Тер-Григорьян М.Г.

доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
ОНУ імені І.І. Мечникова

Володіння іноземною мовою традиційно відноситься до базових кваліфікацій спеціалістів високого рівня підготовленості до виконання професійної діяльності. В силу цієї обставини однією з провідних цілей сучасної освіти є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, здатних не лише самостійно і творчо вирішувати поставлені перед ними актуальні завдання, а й компетентно здійснювати професійно орієнтовану комунікацію іноземною мовою.

Поняття «компетентність» в сучасній системі освіти набуло якості більш повного, особистісно та соціально інтегрованого підходу до підготовки фахівців. Тому, сутність компетентнісного підходу пов'язана з особистісно орієнтованим і діяльнісним